

Jelen kiadvány kizárólag a szerzők véleményét tükrözi. A Bizottság a benne foglalt információk semmilyen jellegű felhasználásáért nem vonható felelősségre.

Összefoglaló az Ad-PhS Projekt Jelenlegi Helyzetjelentéséről

Bevezetés: Személyes és háztartási szolgáltatások Európában

Jelenleg 6.3 millió ember dolgozik a személyes és háztartási szolgáltatások (PHS) területén Európában, ami az EU teljes foglalkoztatásának körülbelül 3.4% -át teszi ki. Foglalkoztatási területként a PHS jelentős növekedési potenciállal rendelkezik. A növekvő PHS-igények kielégítéséhez – amelyek nagy része az Európában zajló demográfiai változásokból, valamint a gondozásra és támogatásra vonatkozó elvárások megváltozásából származik – szükséges lesz a rendszeres PHS-munkavállalók számának megnövelése. A PHS állami támogatásának mindegyik formája előnyökkel jár a nemek szempontjából is, mivel a nők képviselik a PHS szolgáltatók túlnyomó többségét, mind a bejelentett és a nem bejelentett gazdaságban dolgozó munkavállalókként, mind pedig olyan családtagokként, akik háztartási és közvetlen gondozási feladatokat látnak el a fizetetlen szférában.

Az Ad-Phs Projekt Céljai

A Személyes és Háztartási Szolgáltatások Előmozdítása (Ad-PhS) projekt célja egy közös diszkurzív keret létrehozása a PHS körül, a különböző tagállamok különböző érdekeltjei között. Ez a különböző Tagállamokban a különféle PHS-definíciók tisztázását és a közös kommunikációra tett erőfeszítéseket foglalja magában annak érdekében, hogy megtaláljuk az összes érintett szereplő működőképes definícióját, a terület előmozdítására alkalmazott eltérő megközelítések egységes osztályozását és a cselekvési iránymutatásokra vonatkozó egységes megállapodást, amelyekkel a terület további fejlesztését támogatnánk. Ezért a jelen projekt célja az volt, hogy megértsük, hogyan működik jelenleg a PHS a különböző kontextusokban és melyek azok a kihívások, amelyekkel szembe kell néznünk; valamint az, hogy felhasználjuk ezt az információt azoknak a kereteknek a kidolgozására, amelyek valamennyi EU-tagállamot támogatni tudják a saját PHS-politika kidolgozásában.

A Személyes és Háztartási Szolgáltatások Előmozdítása Projekt 21 EU-tagállamban vizsgálta a PHS állapotát: Ausztria, Belgium, Bulgária, a Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Magyarország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország és Svédország. A projekt kiemeli a PHS fontosságát az Európai Unió számára, és javaslatokat tesz a PHS nemzeti szintű elemzésére.

A célok elérésére irányuló tevékenységek pontosabban az egyes országokban végrehajtott háttér-információk előkészítéséből és tematikus workshopok bevezetéséből állnak, az információk begyűjtése és elemzése, valamint az ígéretes gyakorlatokat beazonosítása révén. Ugyanígy tervben van a PHS különféle kontextusokban történő fejlesztésére vonatkozó javaslatok megfogalmazása (iránymutatások a társadalmi párbeszéd struktúráira, a szociális utalványrendszerekre, a szakmai kompetencia kialakítására, az érdekelt felek jogaira és kötelezettségeire, a digitális platformokra és hálózatokra, a munkavállalói szövetkezetekre); valamint egy európai szintű párbeszéd kezdeményezése, különösen egy zárókonferencia útján.

A PHS központosítása és fontossága

Az Európai Bizottság a PHS-t mint „olyan tevékenységek széles köre, amelyek hozzájárulnak a családok és az egyének otthoni jólétéhez, azaz gyermekgondozás, időskorúak és fogyatékosokkal élők hosszú távú közvetlen gondozása, takarítás, korrepetálás, ház körüli javítások, kertészkedés, IKT-támogatás stb” határozza meg.¹

A PHS vonatkozásában a tagállamok jelenleg eltérő mértékű professzionalizálódással és formalizálással bírnak. A migrációs láncoktól való erős függés, mind a Tagállamok között, mind a harmadik országokkal egyaránt, és a pénzügyi átutalások ebből adódó jelentősége egyes Tagállamok számára növeli a PHS kezelésére szolgáló közös európai keret létrehozásának fontosságát. Egy ilyen keretnek a jövőbeli uniós kezdeményezések, úgy mint a *Szociális Jogok Európai Pillérére* vonatkozó, tervezett *Cselekvési Terv* és a közvetlen gondozási szolgáltatásokhoz kapcsolódó kezdeményezések (*Időskori Zöld Könyv*, *Gyermekgarancia*, *Nemek Közötti Egyenlőségi Stratégia* és az *Európai Fogyatékosügyi Stratégia*) részét kell képeznie.

A politikai döntéshozók akkor tudják a legjobban támogatni a PHS fejlődését országukban, ha egyértelműen megértik az ezen ágazatok előtt álló konkrét kihívásokat, valamint a PHS-tevékenységekkel kapcsolatos elsődleges közvetlen és közvetett visszatérülési hatásokat, ugyanúgy, mint a más országok által hasonló körülmények között előterjesztett megközelítéseket. Ebből adódóan kiemelkedő fontosságú annak megértése, hogy a politikák milyen hatást fejtettek ki a fejlett PHS-eszközökkel rendelkező országokban.

Közvetlen Gondozási és Nem Közvetlen Gondozási Szolgáltatások

A projekt általános célkitűzéseinek elérése érdekében a PHS jelenlegi európai helyzetéről szóló széles körű áttekintés elkészítéséhez egy hozzáférhető feladat-kategorizálást kell biztosítani. A PHS tevékenységek két elsődleges kategóriája a *közvetlen gondozási* és a *nem közvetlen gondozási* vagy reprodukív munka. A *közvetlen gondozási* munkát a gondozást igénylő otthonában, egy külső gondozó végzi, a személyre összpontosítva. Az ehhez a kategóriához tartozó tevékenység az egyének fizikai jólétét, valamint az emberi jogokhoz való hozzáférést és a közösségi életben való részvételt (ebben az esetben ez otthon zajlik) támogatja. A *nem közvetlen gondozási* tevékenységek általában tárgyközpontúak, és egy háztartáshoz közvetlen kapcsolódó helyiség vagy tárgy karbantartását vagy létrehozását (lásd 2. táblázat) segítik elő.

¹ Európai Bizottság (2012): Sz. munkadokumentum a személyes és háztartási szolgáltatások foglalkoztatási potenciáljának kiaknázásáról, amely a következő dokumentumot kíséri: „A Bizottság közleménye az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. A munkahely-gazdag gazdaság felé”, 4. o.

A Munkakapcsolatokban részt vevő felek

A PHS meghatározása és megértése megköveteli a végfelhasználók (a PHS-tevékenységeket kiszervező egyén vagy háztartás) közötti kapcsolatok világos megértését; az alkalmazott (a PHS-tevékenységekért fizetett munkavállaló); az alkalmazó (a szolgáltató vagy maga a végfelhasználó); és a kormány (mint a játékszabályok meghatározásának központi szereplője, a finanszírozás biztosításával, jogi normák létrehozásával és alkalmazásával, eszközök fejlesztésével, a szerződések szabályozásával és az ellenőrzések elvégzésével).

Eltérő Munkamegállapodások

A PHS-munkamegállapodások különböző formákban valósulnak meg. Lehet ez közvetlen munkaviszony keretében (erre példa Franciaország, ahol ez a modell a legelterjedtebb), amely azzal jellemezhető, hogy a végfelhasználó jogilag a PHS munkavállaló munkáltatójaként jár el. A végfelhasználó néha részesül a munkaviszonyt közvetítő szerződéses közvetítő támogatásából. A PHS kapcsolatok megszervezésének másik módja esetén *szolgáltatót* vesznek igénybe. Mára ezek a megállapodások képviselik az EU-ban a PHS-megállapodások többségét (Belgiumban erősen fejlett és államilag támogatott szolgáltatói rendszer működik, amelyben a foglalkoztatási normákat kollektív szerződés határozza meg, a szervezetek pedig a bérek és juttatások kezeléséért felelnek; hasonlóan például Finnországhoz, Franciaországhoz, Olaszországhoz, Spanyolország és további országokhoz). A közvetítői megállapodás egyik legújabb változata online platformok fejlesztését foglalja magában, így például Ausztria, Németország, Dánia és Írország esetén. Ugyanakkor ezek a szolgáltatási ajánlatok gyakran a jogszerűség szélén működő profitcégek magántulajdonában vannak, és nem mindig egy hivatalosan megvalósított szolgáltatási terület részét képezik. A szolgáltatói megállapodásban részt vehetnek *önálló vállalkozók*, leginkább a nem közvetlen gondozást igénylő szolgáltatások területén (például Svédországban). Az önálló vállalkozói szolgáltatók esetében a „szervezetet” teljes egészében a PHS alkalmazott/vállalkozó alkotja, akik élhetnek a nemzeti eszközök szabályozási jellemzői nyújtotta előnyökkel (azonban a közvetlen foglalkoztatással gyakran összefüggő kihívások, mint például az átláthatóság, a bizonytalanság, a munkajogok és a szociális védelem továbbra is problematikusak).

A PHS formalizálásának kihívásai

A PHS a mai napig sok országban politikailag alul- vagy csak részben szabályozott, tükrözve az ágazat fontosságának strukturális figyelmen kívül hagyása felé való általános elmozdulást. Az Ad-PHS Projekt javaslata ezzel szemben az, hogy fontos, hogy még jobban kihangsúlyozzuk azt az erőteljes hozzájárulást, amelyet a PHS a társadalom valamennyi társadalmi aspektusa számára biztosít, kiemelkedő példaként tekintve rá, mint a társadalmi beruházások egyike. A PHS fejlődését gátló egyik legnagyobb kihívás a be nem jelentett munkamegállapodások iránti hajlandóság (specifikus munkaerő-piaci struktúrák, a formális foglalkoztatás költségei, politikai és migrációs rendszerek). Sok esetben a végfelhasználók és a munkavállalók a jelenlegi szabályozási keret hiányosságai miatt továbbra is a nem bejelentett kapcsolatokat választják, a bejelentett munkát ösztönző eszközök ellenére.

A PHS Fejlesztését Támogató Eszközök Értékelése

A PHS-ek a szolgáltatások *átláthatóságának* hiányától szenvednek (azaz hogy egy eszköz célja és jellemzői milyen mértékben világosak és érthetőek mindegyik fél számára); a szolgáltatások *hozzáférhetősége*

A projektet az Európai Unió támogatja
(Ad-PHS - VS/2018/0344)

(azazhogy valamennyi végfelhasználó és munkavállaló képes legyen egy eszköz használatára); a szolgáltatások *funkcionalitása* (azazhogy milyen mértékben működik egy eszköz rendeltetészerűen); a szolgáltatások *fenntarthatósága* (azazhogy egy eszköz milyen mértékben képes a közeljövőben az ország PHS igényeit kielégíteni). Az e kihívások kezelésére szolgáló jelenlegi politikai megközelítések három kategóriába sorolhatók: *finanszírozás*, *folyamatirányítás* és *minőségirányítás*. A projekt jelenlegi helyzetről szóló jelentése különféle megközelítéseket vizsgál meg ezen kihívások kezelésére.

A PHS-eszközök mechanizmusai

A kihívásokra különféle stratégiák vagy megközelítések révén kell felelni, amelyek a *finanszírozásra*, a *folyamatirányításra* és a *minőségre* összpontosítanak. Gyakran ugyanazon politikai eszközön belül több mechanizmus működik egyszerre. Ez az oka annak, hogy olyan eszközök, mint pl. a szociális utalványok, különböző Tagállamokban eltérően néznek ki és fejtik ki hatásukat.

A PHS *finanszírozását* figyelembe vevő mechanizmusok gyakran a szolgáltatásokkal kapcsolatos költségek csökkentését célozzák a felhasználó számára, miközben biztosítják, hogy az munkavállaló fizetése emelkedjen vagy versenyképes maradjon a nem bejelentett piaci bérekhez viszonyítottan; míg a *folyamatirányítási* mechanizmusok megkísérik segíteni a PHS-szereplőket abban, hogy könnyebben kölcsönhatásba léphessenek egymással. Az eszközök például meghatározhatják azt, hogy a végfelhasználók hogyan férhetnek hozzá a PHS-szolgáltatásokhoz. Ezenfelül a *minőségirányítási* politikák célja, hogy a végfelhasználókat és a munkavállalókat arra ösztönözzék, hogy a nem bejelentett munka helyett aktívan a rendszeres és formális PHS-munkát válasszák, annak kiváló minősége okán. A mechanizmusok, például képzések vagy tanúsítási programok a munkavállalók számára és a márkák vagy címkék a munkaadók számára a szabályok betartását, az ipar ismereteit, az munkavállalók készségeit és képességeit, valamint a megbízhatóságot jelölik.

Előrettekintés

Az Ad-PHS projekt 21 tagállam kulcsszereplőit vonta be a nemzeti PHS-diskurzusokkal kapcsolatos műhelyek és szemináriumok sorozatán keresztül. Ugyanakkor kihívást jelentett átfogó információkat gyűjteni a PHS helyzetéről a projekt által lefedett összes Tagállamban. Tekintettel azonban a PHS szabályozásának nyilvánvaló szükségességére és a terület fejlesztésére irányuló eszközök iránti nagy érdeklődésre, folytatni kell az ismeretek folyamatos bővítését. Különösen a hálózatok kibővítése fontos azokban a közép-kelet-európai országokban, ahol az Ad-PHS területe alultámogatott, vagy még nem teljesen fejlett.

További javaslatokat az Ad-PHS projekt „A személyes és háztartási szolgáltatások fejlesztése - a ma igénye és a holnap szükségessége” című, az új Európai Bizottság és a Parlament 2019. májusától kezdődő memorandumában talál.

A dokumentumot [itt érheti el](#).

Alapvető fontosságúnak tartjuk kihangsúlyozni, hogy annak ellenére, hogy jelentős mértékben hozzájárul társadalmunkhoz, az európai intézmények és a nemzeti hatóságok továbbra sem ismerik el és támogatják a PHS-t. Ez az alulreprezentáció mind a PHS dolgozókat, mind a végfelhasználókat érintheti. Ugyanakkor megállapítható némi összeegyeztethetőség az EU politikáiban és programjaiban, és a legfontosabbakat alább felsoroljuk.

A projektet az Európai Unió támogatja
(Ad-PHS - VS/2018/0344)

Programozható Kompatibilitás

- Ennek értelmében az *Eu Fogyatékosággal Élő Személyek Jogairól Szóló Ensz-Egyezmény és a 2010–2020 közötti Fogyatékosággal Élő Személyek*.
- *Stratégia* melletti elkötelezettsége támogatta a költségvetés elosztását és a fogyatékosággal élő személyek közvetlen gondozási szolgáltatásokhoz és/vagy pénzbeli juttatásokhoz való hozzáféréseinek megvalósítását a projekt által lefedett összes országban. Ebből adódóan, az uniós szintű erőteljesebb részvétel hasonló hatással lehet a PHS fejlesztésére is.
- Az európai vezetők által elfogadott *Szociális Jogok Európai Pillére* nagy hangsúlyt fektet az esélyegyenlőségre és a munkahely biztosítására mindenki számára, valamint a szakmai mobilitás és a gazdasági átalakulás támogatására. Ebből kifolyólag a rendelkezésre álló cselekvési tervnek.
- intézkedéseket kell tartalmaznia a PHS-hez való hozzáférhetőség és megfizethetőség, valamint az ágazat munkakörülményeinek javítására vonatkozóan.
- A Bizottság közelmúltbeli, a Nemek Közötti Egyenlőségről szóló, 2020–2025-es stratégiája meghatározza a következő öt évre vonatkozó fő intézkedéseket, azzal a céllal, hogy megerősítsék a nemek közötti esélyegyenlőség szempontjainak integrációját az összes EU politikában és fő kezdeményezésben.
- Mivel egyes európai országokban, például Olaszországban, a szövetkezeteket már kijelölték a PHS területének fő szereplőiként, a PHS fejlesztése hozzájárulna a *Szociális Gazdaságról Szóló Cselekvési Terv* céljainak megvalósításához.
- Tekintettel arra, hogy a háztartási munkavállalókat transznacionális mobilitás jellemzi, az európai szintű szereplőket, például az újonnan létrehozott *Európai Munkaügyi Hatóságot* felszólítjuk a tisztességes munkakörülmények biztosítására. Az európai szintű szereplők új lendületet adhatnak a háztartási munkavállalók európai szintű képesítési keretének létrehozásához, amely lehetővé tenné számukra, hogy képességeiket egyik kontextusból a másikba átvigyék. Ezenkívül a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelem európai platformját 2021-ben be kell építeni az ELA-ba.
- Hasonlóképpen, az EU *Vidéki Térségekre Vonatkozó Hosszú Távú Elképzelésének* a PHS fejlesztését is tartalmaznia kell, egyrészt annak megakadályozására, hogy a vidéki lakosság kiszoruljon a hazai támogatási szolgáltatásokból, másrészt pedig a diverzifikált foglalkoztatási lehetőségek megteremtésére a vidéki lakosok számára.

A projektet az Európai Unió támogatja
(Ad-PHS - VS/2018/0344)

